

$$\frac{\partial p}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial x}(pu) = 0$$

Verschil maken als focus van burgerschap

$$\frac{\partial u}{\partial t} + u \frac{\partial u}{\partial x} = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial x}$$
$$\frac{\partial}{\partial t} \left(\frac{p}{\rho r} \right) + u \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{p}{\rho r} \right)$$

Workshop Docentendag Maatschappijleer
12 april 2024

Kennismaking

Dieuwertje
de Graaff

Bureau Common Ground

- Bouwt samen met scholen aan burgerschapsonderwijs
- Begeleiding, advies, training & workshops, publicaties over burgerschapsonderwijs

**STADS
LAB**

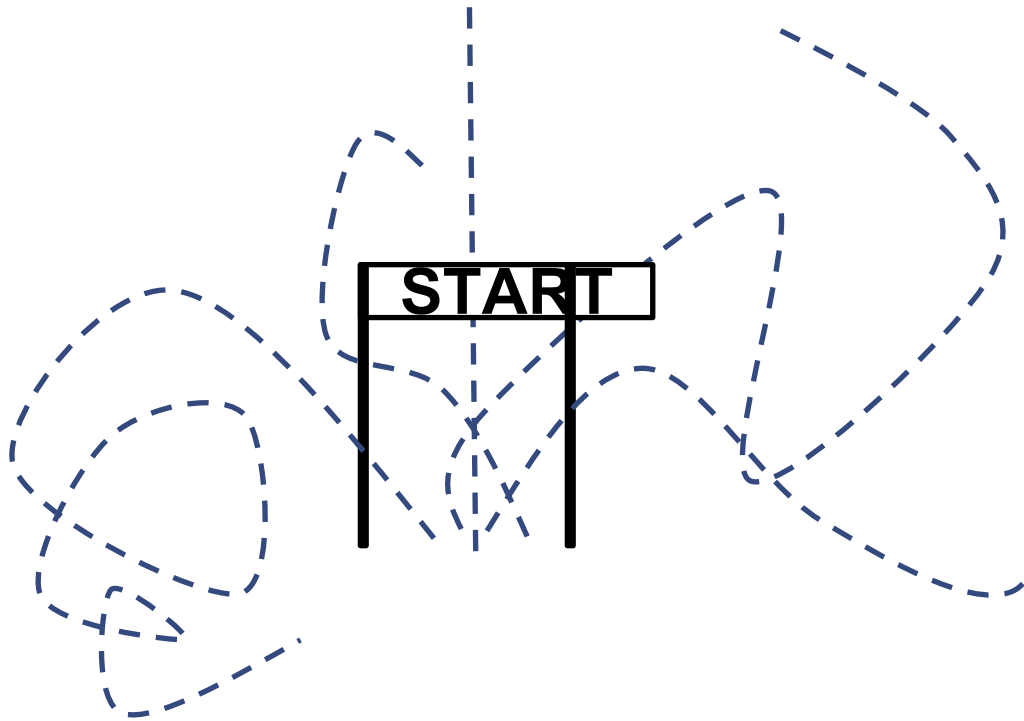
Doel van vandaag

- Met elkaar verkennen hoe je *verschil maken* een plek kunt geven in je burgerschapsonderwijs
  - Enige theorie
  - Goed voorbeeld en randvoorwaarden
  - Samen brainstormen over eigen ambities en voornemens.

Van theorie naar praktijk: de theorie

Wat moet echt binnen burgerschap?

Oude wet

Nieuwe wet

1. Basiswaarden v/d democratische rechtsstaat en diversiteit als kader
2. Visie die past bij leerlingenpopulatie en onderwijsvisie
3. Een schoolcultuur in lijn met de basiswaarden
4. Doelgericht en samenhangend; uitgewerkte leerdoelen; werken aan burgerschapscompetenties (curriculum)
5. Kwaliteitszorg en verantwoording

Hoe zit dat met verschil maken?

- Binnen je burgerschapsonderwijs moet je aandacht besteden aan sociaal-maatschappelijke competenties – kennis alleen is niet voldoende.
  - De school als oefenplaats voor de democratie.
- Maar... die sociaal-maatschappelijke competenties hoeven zich niet per se op verschil maken te richten. Kunnen zich ook richten op gespreksvaardigheden, zorgen voor je omgeving of op onderzoek doen.
- **Verskil leren maken is dus niet verplicht.**

Maar wij vinden het wel belangrijk

Waarom?

De wereld en onze democratie

- De staat van de wereld vereist collectieve actie.
- Democratie kan niet zonder betrokken burgers.

Jongeren en kansengelijkheid

- Apathie, angst en depressie bij jongeren.
- Maatschappelijke ongelijkheid praktisch en theoretisch opgeleide burgers

En jullie?

Wat kunnen we leren uit de wetenschap?

- De leerling moet:
  - iets willen, dus zicht hebben op idealen, intenties, doelen.
  - De kennis en vaardigheden hebben om daar iets mee te doen
  - Zelf geloven dat ie iets kan – *self efficacy*
- De school als mini-maatschappij is nuttig, maar niet voldoende. Burgerschapsonderwijs moet leerlingen dus uit de school halen – in buurten, of op politiek niveau iets laten doen.
  - Maatschappelijke diensttijd kan zich hier goed voor lenen.
  - Betrek leerlingen bij lokale politiek.
- Het concept *civic self-efficacy* op zichzelf is neutraal, dus besteed daarnaast ruim aandacht aan democratische basiswaarden.

Meer lezen?

- *Agency arrangeren - speelruimte voor jongeren als changemakers*, Abdallah, Day e.a. (Kenniscentrum Ongelijkheid, april 2023)
- *Citizenship, self-efficacy and education: a conceptual review*, Bram Eidhof en Doret de Ruyter (Theory and research in Education, Volume 20 issue 1, March 2022)
- *Pathways to political efficacy – Theoretical considerations and empirical illustrations on youths' acquisition of political efficacy*. Sohl, S. (Politics, Culture and Socialization 2(4): 389–414. 2011)

Van theorie naar praktijk: een goed voorbeeld uit de praktijk

Richting Amsterdam Nieuw-West

- 6 meiden uit 3 vmbo basis.
- Zagen dat ze minder vrijheid genoten dan hun broers, neven en mannelijke klasgenoten.
- Besloten een dialoogavond te organiseren
  - Huren ruimte
  - Uitnodigen gastsprekers en genodigden
  - Bedenken stellingen
  - Zorgen voor goede catering en sfeer

Je kon een speld horen vallen

En dit was het effect

Van theorie naar praktijk: randvoorwaarden

Randvoorwaarden

- Je moet zelf weten (in theorie) hoe verschil maken werkt.
- Je hebt tijd nodig – het is een intensief proces.
- Je moet zorg dragen voor structuur
  - Ruimte voor eigen inbreng, autonomie-gestuurd, maar met keuzemogelijkheden voor leerlingen die er zelf niet op komen
  - Duidelijke verwachtingen en criteria – leerlingen moeten weten wanneer iets goed is gegaan

Wat is belangrijk bij leren verschil maken

- Geef veel verschillende voorbeelden van verschilmakers.
- Laat leerlingen nadenken over hoe zij hun acties en initiatieven op grotere schaal zouden kunnen uitwerken.
- Breng leerlingen hoopvol realisme bij: niet opgeven en niet zwart/wit denken, verschil maken gaat vaak met kleine stapjes.

Van theorie naar praktijk: jullie eigen plannen en ambities

Verschil maken binnen burgerschapsonderwijs – jouw ambities

Veelgehoorde ambities in het land...

- Ik wil dat mijn leerlingen leren omkijken naar anderen en zo solidariteit in de praktijk brengen.
- Ik wil dat mijn leerlingen hun stem laten horen en opkomen voor hun belangen.
- Ik wil dat mijn leerlingen zich ontwikkelen tot wereldverbeteraars.
- Ik wil via mijn onderwijs tegenwicht bieden aan zorgwekkende democratische ontwikkelingen.
- Ik wil dat mijn leerlingen de wereld buiten hun eigen bubbel ontdekken.

Schrijf in één zin op wat jouw ambitie is.

Eigen ambities en plannen

- Vorm duo's.
- Vertel elkaar je ambitie.
- Buig samen die ambitie om naar een concreet voornemen voor volgend schooljaar.

Korte terugkoppeling

Afsluiting

- Neem vooral een Stadslab handleiding mee als je dat interessant vindt.
- Maak ik je blij met deze PowerPoint, of wil je nog een keer verder sparren? Mail naar dieuwertje@bureaucommonground.nl
- Dank voor jullie deelname en veel plezier met burgerschapsonderwijs!